

**Stanowisko
Ogólnopolskiego Porozumienia Organizacji Samorządowych¹
Warszawa, dn. 14 lutego 2019 r.**

w sprawie: ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych

Mocą ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych z dnia 11 stycznia 2018 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 130) uregulowano problematykę „budżetu obywatelskiego”, która dotychczas leżała w wyłącznej gestii samorządu lokalnego. Wskazane przepisy weszły w życie 31.01.2018 r. i znajdują po raz pierwszy zastosowanie w zbliżającej się edycji budżetu. Wskazana ustawa wprowadziła do ustawy o samorządzie gminnym przepisy nakładające na organy uchwałodawcze jednostek samorządu terytorialnego obowiązek uregulowania zasad i trybu przeprowadzania głosowania nad budżetem obywatelskim oraz wymagania, jakie ten powinien spełniać. Na etapie realizacji tego zadania dostrzeżono szereg problemów, których rozwiązania próżno poszukiwać w omawianej ustawie.

Dotychczas budżet obywatelski stanowił szczególnego rodzaju konsultacje społeczne realizowane w sposób wybrany przez daną jednostkę i dostosowany do jej potrzeb i możliwości. W praktyce polegały one na konsultowaniu wydatków budżetowych, przeprowadzaniu ankiet, czy nawet na głosowaniach zbliżonych do referendum lokalnego. Omawiana ustawa pozbawiła samorząd swobody wyboru sposobu przeprowadzania w/w konsultacji nakładając na gminy obowiązek realizowania idei budżetu obywatelskiego poprzez obowiązkowe głosowania bezpośrednie. W ten sposób wykluczono możliwość ankietyzacji, deliberacji i innych form klasycznego konsultowania poszczególnych rozwiązań, co należy ocenić wysoce negatywnie, jako

¹ Stanowisko OPOS zostało przyjęte przez następujące organizacje-sygnatariuszy Porozumienia:

Podkarpackie Stowarzyszenie Samorządów Terytorialnych
Stowarzyszenie Gmin Regionu Południowo-Zachodniego Mazowsza
Stowarzyszenie Związków Gmin i Powiatów Regionu Łódzkiego
Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Wielkopolski
Śląski Związek Gmin i Powiatów
Zrzeszenie Gmin Województwa Lubuskiego
Związek Gmin Lubelszczyzny
Związek Gmin Pomorskich
Związek Gmin Warmińsko-Mazurskich

narzucenie jedyne go słusznego rozwiązania realizacji budżetu obywatelskiego, lekceważąc dotychczasowe ukształtowane i sprawdzone w gminach dobrze funkcjonujące praktyki.

Nowelizacja niefortunnie zdefiniowała również krąg podmiotów, które mogą brać udział w głosowaniu nad budżetem obywatelskim, wskazując, że są nimi wszyscy mieszkańcy gminy. Powyższe zrodziło szereg problemów praktycznych, które utrudniają, a w niektórych przypadkach uniemożliwiają sprawne przeprowadzenie konsultacji. Szeroka definicja osób uprawnionych do głosowania spowodowała, że w procesie konsultacji może wziąć udział każdy mieszkaniec gminy niezależnie od tego, czy posiada czynne prawo wyborcze, a nawet niezależnie od wieku, co powoduje, że nad budżetem obywatelskim mogą głosować nie tylko osoby niepełnoletnie, ale również dzieci w każdym wieku niezależnie od tego, czy są w stanie wyrazić swoją wolę, co rodzi obawę, że decyzje w ich imieniu mogą być podejmowane de facto przez ich rodziców lub opiekunów, co będzie stanowiło niewątpliwy przejaw naruszenia zasady równości głosowania, tj. zasady, że każdy ma jeden głos, o której mowa w art. 5a ust. 7 pkt 4 ustawy o samorządzie gminnym.

Ponadto wskazanie, że prawo głosu ma każdy mieszkaniec gminy powoduje, że w praktyce swój głos może oddać każdy, albowiem możliwość weryfikacji miejsca zamieszkania, jako miejsca faktycznego pobytu połączonego z zamiarem stałego zamieszkiwania jest de facto niemożliwa.

Nowelizacja wprowadziła możliwość dzielenia środków wydatkowanych w ramach budżetu obywatelskiego na pulę obejmującą całość gminy i jej części w postaci jednostek pomocniczych lub grup jednostek pomocniczych. Powyższe rozwiązanie, którego idea jest słusza, nie uwzględnia jednak panujących w gminach realiów, albowiem nie pozwala na tworzenie puli w gminach, która nie są podzielone na jednostki pomocnicze. Ponadto nie przewidziano możliwości tworzenia puli tematycznych, takich jak oświatowe, senioralne, czy związane z ochroną środowiska i terenami zielonymi, co w przeszłości było szeroko stosowanym rozwiązaniem.

Ogólnopolskie Porozumienie Organizacji Samorządowych podnosi powyższą problematykę, jako uzasadnienie dla niezwłocznej potrzeby nowelizacji wprowadzonych przepisów tak, aby przywrócić dotychczasowe ramy instytucji budżetu obywatelskiego przy poszanowaniu wypracowanych dotychczas praktyk.

Jacek Gursz

Przewodniczący SGiPW

Prezydencja OPOS